

УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
Історичний факультет
Польський культурно-освітній центр

QUO VADIS?

Польські історичні студії
(XIX – перша половина XX ст.)

Колективна монографія

КНТ
Київ – 2020

УДК 94(438)"1800/1950"(02)

К32

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Уманського державного педагогічного університету
імені Павла Тичини*

Рецензенти:

Комар Володимир Леонович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії слов'ян Державного вищого навчального закладу «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

Кузнець Тетяна Володимирівна, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Морозов Анатолій Георгійович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри археології та спеціальних галузей історичної науки Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

Редакційна колегія:

Горохівський П. І., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри всесвітньої історії і методик навчання (голов. ред.);

Гордієнко В. В., кандидат історичних наук, доцент;

Кривошея І. І., кандидат історичних наук, професор;

Священко З. В., доктор історичних наук, професор.

К 32 **QUO VADIS?** Польські історичні студії (XIX – перша половина XX століття) : колективна монографія / Уманський держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини, Іст. ф-т, Польський культурно-освітній центр ; [ред. кол.: Горохівський П. І, Гордієнко В. В., Кривошея І. І., Священко З. В.; рец.: Комар В. Л., Кузнець Т. В., Морозов А. Г.]. – Київ : КНТ, 2020. – 306 с.

ISBN 978-966-373-920-5

Колективна монографія містить статті, у яких розкрито деякі проблеми польської історії кінця XIX – першої половини XX ст.: становище польської шляхти на Правобережній Україні, створення Другої Речі Посполитої, формування її кордонів, східний вектор зовнішньополітичної діяльності в міжвоєнний період, а також розвиток окремих галузей науки й культури.

Монографія розрахована на викладачів, аспірантів, студентів історичного факультету й усіх, хто цікавиться історією Польщі й польсько-українськими міждержавними відносинами.

© ред. кол.: Горохівський П. І., Гордієнко В. В.,
Кривошея І. І., Священко З. В., 2020.
© КНТ, 2020.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
------------------------	---

РОЗДІЛ 1. ПОЛЬСЬКА ШЛЯХТА ПРАВОБЕРЕЖНОЇ УКРАЇНИ КІНЦЯ ХVІІІ – ПОЧАТКУ ХХ ст.	6
---	---

1.1. Польські аристократи Потоцькі vs Російська імперія (кінець ХVІІІ – початок ХХ ст.): парадокси інкорпорації, інтеграції та адаптації (<i>Кривошея Ігор</i>)	6
---	---

1.2. Вплив промислового перевороту та адміністративної реформи другої половини ХІХ ст. у Російській імперії на функціонування правобережної шляхти (<i>Фицик Ігор, Фицик Лариса</i>)	34
--	----

1.3. Імперське законодавство й функціональність дворянських зібрань у губерніях Південно-Західного краю в 1793–1917 рр. (<i>Барвінок Ольга</i>)	56
---	----

1.4. Міський простір як середовище громадської активності поляків Правобережжя (<i>Громакова Наталія</i>)	98
--	----

1.5. Нові погляди на формування резиденції Сангушків і Потоцьких в Антонінах наприкінці ХVІІІ – на початку ХХ ст. (<i>Багінська-Журавська Тереса</i>).....	115
--	-----

РОЗДІЛ 2. ДРУГА РІЧ ПОСПОЛИТА. СТАНОВИЩЕ ПОЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД	137
--	-----

2.1. Формування кордонів Польщі після Першої світової війни (<i>Скрипник Олена</i>).....	137
---	-----

2.2. Польська Республіка у 20–40-х рр. ХХ ст. (<i>Шауренко Анна</i>)	161
---	-----

2.3. Дискримінаційна політика радянської влади щодо польського населення УРСР у 1920-х рр. (<i>Устенко Альона</i>).....	185
--	-----

2.4. Сталінські репресії щодо поляків у 1937–1938 рр. (<i>Священко Зінаїда</i>)	191
--	-----

РОЗДІЛ 3. НАУКА Й КУЛЬТУРА ПОЛЬЩІ КІНЦЯ ХІХ – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ ст.	211
3.1. Особливості розвитку польської археологічної науки ХІХ – першої половини ХХ ст.: паралелі в українському історико-культурному процесі (<i>Біляєва Світлана</i>).....	211
3.2. Польська історіографічна традиція досліджень військової історії: інститут «товаришів хоругви» ХVІ – ХVІІ ст. (<i>Кривошея Ірина</i>)	231
3.3. Історична наука в Другій Речі Посполитій (<i>Гордієнко В'ячеслав, Гордієнко Галина</i>)	250
3.4. Дитиноцентризм у творчій спадщині Януша Корчака (<i>Возна Зоя</i>).....	268
3.5. Польські музеї в соціальній мережі Facebook: історія, теорія, практика (<i>Куценко Сергій</i>)	293

ПЕРЕДМОВА

Польська історія є досить динамічною й драматичною, сповненою боротьби за утвердження на карті Східної Європи як розвинутої сильної країни, а також і трагічною. Адже в певні періоди її існування мали місце втрата державності, розчленування її території між сусідніми державами (Російською й Австрійською імперіями, Пруським королівством), окупація нацистською Німеччиною в роки Другої світової війни, насадження комуністичного режиму у повоєнний період.

Проте польська держава відрізняється від інших держав Східної Європи досить тісними зв'язками з Україною. Ці зв'язки були різноплановими й постійними впродовж тривалого періоду. Від часів середньовіччя вони ніколи не припинялися (навіть у часи втрати державності) і продовжуються в наш час.

Історія Польщі та східний напрямок зовнішньополітичної діяльності були предметом глибоких і різносторонніх досліджень, які не можуть бути вичерпними. Запропонована колективна робота є спробою розширити й поглибити історію країни, її населення, польсько-українських зв'язків у період, що розглядається. Це допоможе зробити історію більш об'ємною, конкретною, повною, пролити світло на малодосліджені сторінки, що відображають життя польської шляхти на теренах Правобережної України й польського населення в межах УСРР (УРСР) у період панування тоталітарного режиму, відобразити розвиток науки й культури, польської історіографії з проблем внутрішньої й зовнішньої політики Другої Речі Посполитої тощо.

Хронологічні межі досліджень охоплюють період кінця XVIII ст., коли внаслідок трьох поділів Речі Посполитої розпочалася боротьба польської шляхти за відродження держави, і до середини XX ст. – періоду діяльності Другої Речі Посполитої.

Робота виконана в рамках кафедральної теми «Східна Європа з найдавніших часів і до сьогодення: економічні, суспільно-політичні та культурні процеси».

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

Редакційна колегія:

Горохівський П. І., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри всесвітньої історії і методик навчання (голов. ред.);

Гордієнко В. В., кандидат історичних наук, доцент;

Кривошея І. І., кандидат історичних наук, професор;

Священко З. В., доктор історичних наук, професор

QUO VADIS?

Польські історичні студії
(XIX – перша половина XX ст.)

Колективна монографія

Коректор

Ольга Барвінок

Підписано до друку 30.05.2020. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Друк цифровий. Ум. Друк. Арк. 19,15.
Тираж 300 прим.

ТОВ «КНТ» Тел. (099)-232-40-59, (096)555-19-80

E-mail: knt2012@ukr.net

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 581 від 03.08.2001.